

Αποσπάσματα από σελίδες και άρθρα στο Διαδίκτυο σχετικά με την Ιωαννίδειο Σχολή

Ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης, 1870-1920

ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Η επέκταση της πόλης και η αύξηση του ελληνικού πληθυσμού- ο οποίος υπερδιπλασιάστηκε μεταξύ των ετών 1882 και 1913- δημιούργησε νέες ανάγκες για σχολεία. Ιδίαιτερα στη νεοκατοικημένη τότε περιοχή των Εξοχών, όπου ο μισός πληθυσμός ήταν ελληνικός, ιδρύεται δημοτικό σχολείο, στην ενορία Αγίας Τριάδος και άλλο ένα στην ενορία Αναλήψεως. Στις δυο αυτές ενορίες ιδρύονται και ισάριθμα νηπιαγωγεία. Στο ανατολικό τμήμα της παλαιάς πόλης, στο Ιπποδρόμιο, εγκαταστάθηκε η **Ιωαννίδειος Αστική Σχολή Αρρένων** με δωρεά του Δ. Ιωαννίδη, που πέθανε στα 1906 και άφησε "κληποδόμημα υπέρ ανέγερσεως Αστικής σχολής και Κλινικής εν τω νοσοκομείω". Στην ίδια συνοικία λειτούργησε στα 1910 και μικτό διτάξιο δημοτικό σχολείο.

Στη συνοικία των Εξοχών θα εγκαταστάθουν και οι τρεις ιδιωτικές σχολές που θα αναβαθμίσουν περαιτέρω το επίπεδο της εκπαίδευσης στην πόλη, το Μαράσλειο Λύκειο και το Πρότυπο Παρθεναγωγείο του Στεφάνου Νούκα καθώς και η Εμπορική Σχολή του Αθανασίου Κωνσταντινίδη.

Όπως μας διηγείται ο Μ. Μπήτος, ο Νούκας είχε την πρόθεση να ιδρύσει ένα γυμνάσιο, παρόμοιο με εκείνο του Τσοτυλίου, σε κομόπολη της Χαλκιδικής. Ο Δημοσθένης Αγγελάκης, πρόκριτος της Κοινότητας Θεσσαλονίκης και επιχειρηματίας ο ίδιος, τον έπεισε να προσανατολιστεί σ' έναν άλλον στόχο, πιο κρίσιμο για τις ανάγκες μιας εμπορικής πόλης, όπως ήταν η Θεσσαλονίκη - την ίδρυση μιας ελληνογαλλικής εμπορικής σχολής. Κι αυτό γιατί τον τομέα της εμπορικής εκπαίδευσης μονοπωλούσαν ξένα σχολεία. Το εγχείρημα αυτό πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του Αγγελάκη και άλλων βέβαια ευεργετών από το εξωτερικό.

Μεταξύ των επιτευγμάτων της κοινοτικής διοίκησης της περιόδου 1904 -1908 περιλαμβάνεται και η ίδρυση ενός ακόμη σχολείου στα δυτικά της πόλης. "Εν τοις παρά το Μπεχ-Τσινάρ κήποις" ανεγέρθηκε οίκημα "χρησιμεύον ως σχολή διά τους παίδας των κηπουρών και των αγροτών".

Χεκίμογλου Ε., " Νεότερες και λανθάνουσες ειδήσεις για τα εκπαιδευτήρια και τους οικονομικούς πόρους της ελληνορθόδοξης Κοινότητας Θεσ/νίκης (1850 - 1912)"

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

Το παλαιότερο οικοδόμημα που κτίστηκε ειδικά για σχολική χρήση από την Ελληνική Κοινότητα της Θεσσαλονίκης είναι εκείνο που κοσμεί την πόλη μας, αφού, αναπαλαιωμένο, συνεχίζει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην εκπαίδευση ως 25ο Γυμνάσιο και Λύκειο στην Εγνατία. Άρχισε να κτίζεται το 1892 με δωρεά του Ανδρέα Συγγρού, μετά την πυρκαγιά του 1890, και ολοκληρώθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1893. Από τη σχολική χρονιά 1893-1894 λειτούργησε ως Γυμνάσιο.

Το 1907 θεμελιώθηκε στην οδό Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ένα άλλο επιβλητικό σχολικό κτίριο, η Κεντρική Αστική Σχολή Αρρένων, που δυστυχώς, κατεδαφίστηκε μετά το 1978, μη αντέχοντας το σεισμό και τη νέα ρυμοτομία της περιοχής με τη διάνοιξη της οδού Λ.Ιασονίδου.

Το 1907, επίσης, θεμελιώθηκε στο Ιπποδρόμιο η **Ιωαννίδειος Αστική Σχολή** με κληροδότημα του ευεργέτη Δ.Ιωαννίδη από τη Σιάτιστα, που λειτουργεί μέχρι σήμερα

Γούναρης Βασίλης Κ., "Θεσσαλονίκη,1830-1912: Ιστορία, Οικονομία και Κοινωνία"
"Θεσσαλονίκη,1830-1912: Ιστορία, Οικονομία και Κοινωνία",

Χασιώτης Ι.Κ., "Τοις αγαθοίς Βασιλεύουσα Θεσσαλονίκη, Ιστορία και Πολιτισμός", Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1997.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΦΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ-ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Κατά τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου η εφορία των σχολείων της πόλης είχε να αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα. Το σπουδαιότερο από αυτά ήταν η ανεπάρκεια και η κακή κατάσταση των σχολικών κτιρίων, γιατί τα περισσότερα σχολεία στεγάζονταν σε νοικιασμένα και μερικές φορές σε ακατάλληλα κτίρια. Το μόνο νεόδμητο σχολείο ήταν η **"Ιωαννίδειος Αστική Σχολή"**. Άλλη επίσης δυσκολία προερχόταν από την έλλειψη χρηματικών πόρων, που ανάγκαζε τη σχολική εφορεία, για να καλύψει τις δαπάνες, να δανείζεται χρήματα από άλλα ιδρύματα, όπως το "Θεαγένειον" νοσοκομείο και από το "Παπάφειον" ορφανοτροφείο, ή και από ιδιώτες. Κατά το σχολικό π.χ. έτος 1904-05 ο ετήσιος προϋπολογισμός των σχολείων της Θεσσαλονίκης έφθανε τα 415.537 γρόσια, αλλά και το χρέος των, παρ' όλο που είχε στο μεταξύ μειωθεί, ήταν 143.485 γρόσια.

Παρά τις δυσκολίες που αναφέραμε η ανάπτυξη και η διοργάνωση των σχολείων της Θεσσαλονίκης προχωρούσε ικανοποιητικά. Στις 21 Ιουλίου του 1905 ψηφίστηκε από την κοινότητα ο "Κανονισμός των ελληνικών σχολείων Θεσσαλονίκης", που προέβλεπε με πολλές λεπτομέρειες τα σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία τους και το θεσμό του επιθεωρητή των σχολείων, τα καθήκοντα του οποίου ασκούσε συνήθως ο γυμνασιάρχης του γυμνασίου Θεσσαλονίκης. Κατά την ίδια χρονική περίοδο εκδόθηκαν από την επιθεώρηση των σχολείων της πόλης και δύο φυλλάδια (1908 και 1909), που περιείχαν σχολικά προγράμματα και διδακτικές οδηγίες, σχετικές με τα νηπιαγωγεία των ξενόφωνων κοινοτήτων και με το κοινό δημοτικό σχολείο. Τα φυλλάδια αυτά, που απέβλεπαν στο να βοηθήσουν τους δασκάλους της Μακεδονίας στο έργο τους, είχαν συνταχθεί από τον Βελβεντινό φιλόλογο Ευθύμιο Μπουντώνα.

Η **Ιωαννίδειος Σχολή** – 40ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, αποτελεί ιστορικό διδακτήριο, κτισμένο το 1907, διατηρητέο κτίριο και αληθινό κόσμημα για την περιοχή μας. Πρόκειται για το κυριότερο επίτευγμα του Ιωαννιδείου κληροδοτήματος που χτίστηκε σύμφωνα με επιθυμία του διαθέτη ως διάροφο, λιθοκτιστο οίκημα, νεοκλασικού ρυθμού στη διασταύρωση των οδών Φιλικής Εταιρείας και Μανουσσογιαννάκη. Από το σχολικό έτος 1907-1908 και μετά, με την εγκατάσταση της Αστικής Σχολής, λειτούργησε ως **«Ιωαννίδειος Αστική Σχολή»** μέχρι το σχολικό έτος 1913-1914. Από το 1914 και ύστερα λειτούργησε ως το πρώτο δημόσιο δημοτικό σχολείο Θεσσαλονίκης.

Στις 16.6.1913 οι συγκρούσεις μεταξύ βουλγαρικών, από τη μια, και ελληνικών και σερβικών δυνάμεων, από την άλλη, γενικεύτηκαν κι έτσι ξεκίνησε –χωρίς να κηρυχθεί επίσημα– ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος. Οι μικρές βουλγαρικές δυνάμεις που είχαν απομείνει στη Θεσσαλονίκη βρίσκονταν σε καμιά δεκαριά κτίρια, κυρίως στις χριστιανικές συνοικίες στην ανατολική πλευρά του κέντρου. Στην Αγ. Σοφία (μάλιστα σ' ένα τριώροφο εβραϊκό σπίτι της πλατείας –εκεί όπου σήμερα υπάρχει το ζαχαροπλαστείο Βυζάντιο– ήταν εγκατεστημένο και το βουλγαρικό φρουραρχείο, στην **Ιωαννίδειο Σχολή** (γωνία Φιλ. Εταιρείας και Μανουσογιαννάκη), στα σουλτανικά της λεωφόρου Χαμιντιέ (σημ. Εθν. Αμύνης), στη Ροτόντα, στη σχολή Ινταντιέ (Παλιά Φιλοσοφική), στο Ισλαχανέ (τουρκική σχολή στο τέλος της Κασσάνδρου εκεί που σήμερα βρίσκεται κτίριο του ΟΤΕ), στο τουρκικό παρθεναγωγείο (πίσω απ' τον Αγ. Δημήτριο) καθώς και στο βουλγαρικό παρθεναγωγείο και οικοτροφείο.

Στα 1835 ελληνικό σχολείο επαναλειτούργησε σε κτίριο στη σημερινή οδό Στεφ. Τάττη. Το 1852 η «Ελληνική σχολή» βρισκόταν στη συνοικία του Αγίου Αθανασίου και το 1870 μετατράπηκε σε γυμνάσιο. Το 1874 φοιτούν : στο γυμνάσιο 98 μαθητές (30 Θεσσαλονικείς και 68 επαρχιώτες), στο Ελληνικό Σχολείο 126 μαθητές (87 Θεσσαλ.), στο Κεντρικό Δημοτικό Σχολείο 340 μαθητές (320 Θεσσαλ.), στο παράρτημα Βαρδαρίου 93 μαθητές (88 Θεσσαλ.), στο Παρθεναγωγείο 344 μαθήτριες (322 Θεσσαλ.) και υπάρχουν 2 νηπιαγωγεία με 279 νήπια (Μοσκόφ, Κ., 1988, σ. 293). Το 1903 ιδρύθηκε το ορφανοτροφείο Παπάφη «Μελιτεύς». Στις αρχές του αιώνα κτίστηκε η **Ιωαννίδειος Αστική Σχολή** (οδός Φιλικής Εταιρείας) και λειτουργούσαν μερικά ιδιωτικά λύκεια. Το νοσοκομείο της κοινότητας, «Τα Σπιτάλια», βρίσκονταν στη συνοικία της μητρόπολης. Ενδεικτικό της αργοπορημένης συγκρότησης και ανάπτυξης της ελληνικής αστικής τάξης, είναι και η ίδρυση μόλις το 1850 από τον Μ. Γκαρπολά του πρώτου ελληνικού τυπογραφείου και η κυκλοφορία της πρώτης ελληνικής εφημερίδας, «Ο Ερμής» στις 13-5-1875, με διευθυντή τον Σ. Γκαρπολά. Η «Μακεδονία» του Κ. Βελλίδη ιδρύεται και κυκλοφορεί στα 1911. Η κύρωση της συνθήκης του Βουκουρεστίου στις 10-8-1913, που επισφράγισε την οριστική ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης και της Νότιας Μακεδονίας στην Ελλάδα (Βακαλόπουλος, Απ., 1985) αποτελεί την τελευταία σελίδα της ιστορίας της ελληνικής κοινότητας για την περίοδο της Τουρκοκρατίας και την αρχή μιας νέας.

Κορομπόκης Δημήτρης, Κοτίνης Χρήστος "Θεσσαλονίκη, πολυπρόσωπη πόλη", (1999)

<http://virtualschool.web.auth.gr/1.4/Praxis/KotinisThessaloniki.htm>